

VAKUF – POUZDAN OSLOMOT NEOVISNOSTI I SIGURNOSTI ZAJEDNICE

Allahu Uzvišenom zahvalu iskazujemo na Njegovim svekolikim blagodatima kojima nas daruje, a u njima nalazimo radost, okrepu i nadu da istrajavamo i da Mu stalno budemo zahvalni. Neka su Allahovi blagoslovi i mir na poslanika Muhammeda, a.s. koji je poslan ljudskome rodu kao radosna vijest i opomena prije isteka zemaljskog vremena.

Opće je poznata stvar da su ovosvjetski imetak i čast prolazni pa su i carske krune i prijestolja pozajmljena (privremeno data). Ali, čovjek vjere, pametan i učen je onaj koji misli i na posljedice i konac stvari i djela. Oni nastoje da čine dobro i korisno i preko toga osiguraju vječitu sreću. Tako oni ostavljaju oporuke (testamente), dijele sadaku, imaju pred očima Božije riječi:

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Oni koji dijele svoju imovinu noću i danju, tajno i javno, oni imaju nagradu od svoga Gospodara, oni se ne boje i nisu zabrinuti.” (El- Bekare, 274.)

Stoga oni svoj imetak i prihode okreću u dobro i odabiru da postupaju po hadisu:

- *Kad umre čovjek presjeku se njegova djela osim u tri slučaja: korisna nauka, odgojeno dijete koje za njega dovu čini i javno dobro kojim se svijet koristi“, i da će čovjek na Sudnjem danu biti zaštićen hladom svojih sadaka (milostinje).* (Citat iz vakufname Velagić Mehmed-bega iz Blagaja kod Mostara)

Draga i cijenjena braćo muslimani,

Vakuf je nepresušna rijeka dobra. Djelo je to dobročinstva, vjerom potaknuto, a u opću korist usmjereno. Temeljna je to ustanova na kojoj su se razvijali najljepši islamski kulturni i civilizacijski projekti. Vakif motivaciju za svoje djelo nalazi u kur'anskim i sunnetskim preporukama, a poticaj za realizaciju nalazi u realnim životnim potrebama - društvenom i civilizacijskom okruženju, kojeg želi oplemeniti i na taj način dati doprinosa u stvaranju jednog kvalitetnijeg i humanijeg mjesta za život. Bosansko-hercegovački vakifi uvakuflijavali su svoja dobra u različite svrhe, prije svih u vjerske, a potom u edukativne, u izgradnju i finansiranje škola (medresa), mekteba, biblioteka, ali i općekorisne, poput izgradnje vodovoda, bolnica,

hanova, bezistana, bazara, imareta, čime se utjecalo na poboljšanje ekonomskog standarda građana, te davao poticaj privrednom razvoju društva.

Vakif se za svoje dobro djelo nada nagradi od Allaha, dž. š. On praveći hajrate, zadužbine i vakufe koji će služiti ljudima da im život bude bolji, ugrađuje sebe u opće dobročinstvo i djelo koje ne može propasti. Ono će uroditi plodom. To je trajno djelo, od kojeg sevapi teku i nakon njegovog preseljenja sa Ovoga svijeta.

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَيُنتَبِئُ عَنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلَّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

„One koji troše imetke svoje u želji da steknu naklonost Allahovu i da im to postane navika-liče vrtu na visoravni na koji se izliva obilna kiša, pa daje dvostruk plod: ako ne bude kiše obilne, bude kiše rosulje- a Allah dobro vidi ono što vi radite.“ (El-Bekare, 265.)

Primjeri trajnosti vakufskih djela ogledaju se i u slučajevima otetih i uzurpiranih vakufa, koji su nadživjeli njihove otimače i uzurpatore, nepravedne političke sisteme i zakone, pa su milošću Božijom oživjeli, i danas oplemenjeni, u funkciji su onoga za što su ih njihovi vakifi zavještali. Mostarski vakufi su tome očit primjer, a i svi drugi vraćeni, i u korisnu funkciju stavljeni.

Vakuf je u razumijevanju bosanskog čovjeka bio znak svijesti da je to što imamo i posjedujemo prvenstveno Božiji dar, dat nama na korištenje, koji se oplemenjuje, osigurava i unapređuje trajnim dobročinstvima. Vakuf je ono najtrajnije dobročinstvo. Imetak se daje s ciljem progresa i napretka društva kojem bosanski musliman teži kao vjernik, a za dobrobit cjelokupne naše zajednice.

Vakufi su kroz povijest bili u funkciji potreba muslimana u jednom vremenu, uvijek zadržavajući svoju osnovnu dobrotvornu i humanu svrhu i cilj. Pružana je pomoć raznim kategorijama društva i na taj način spašavana čast i dostojanstvo svakog čovjeka.

Naši preci nisu bili sebični i nisu mislili isključivo na sebe, nego i na dobrobit šire društvene zajednice. Oni su ulagali u sebe, i u svoju djecu, ali i u druge ljude i u mnoge generacije iza sebe. Rezultat toga jesu brojni putevi, mostovi, česme, džamije, tekije, mektebi, mesdžidi,

musafirhane, dućani, čitave mahale. Možemo slobodno reći da su brojni bosansko - hercegovački gradovi nastali kao rezultat vakufskog izdvajanja i ulaganja.

Vakuf je prerastao u instituciju kojoj nema premca. Uvakufijavanje se konstantno potvrđuje i opravdava na svim poljima islamskog rada, u korist svih generacija i raznolikih korisnika.

Gotovo u pravilu utemeljitelji – dakle vakifi, bili su pojedinci. Te objekte podizali su pripadnici različitih slojeva društva, iz lokalne sredine, u skladu sa svojom društvenom pozicijom i ekonomskom moći. To svjedoči o njihovoj vjerskoj predanosti, ljubavi prema domovini i rodnom zavičaju i opredjeljenju da se čini općekorisno dobro, u korist ljudi općenito.

Hvala Allahu da u našim sredinama imamo i u ovom vremenu, takvih primjera muslimana i da svijest o vakufu raste i jača. Treba te primjere isticati i kao poticajne uzimati. Oni nisu samo u tim “zlatnim stoljećima” naše kulture i civilizacije, u dalekoj prošlosti. Tome treba dodati i žive savremene primjere ljudi, koji imaju viziju o važnosti vakufā i koji su tome podredili svoje djelovanje i žrtvuju se u borbi za njihov povrat i stavljanje u prihodovnu funkciju. Njihov doprinos je dragocjen i poticajan. Poticajna je i bitna ova godišnja obrazovno – kulturna manifestacija “Dani vakufa u Bosni i Hercegovini” koju organizuje Vakufska direkcija, a kojom se u javni prostor unose poruke o vakufima da bi ova tema bila bliža i jasnija svima.

Draga braćo,

U svojoj ideji islam ima institut vakufa i s tim instrumentom je u stanju osigurati mehanizme za rješenje brojnih društvenih izazova i potreba. Snaga vakufa počiva u njegovoj višefunkcionalnosti, činjenici da on ima svoje duhovne, ekonomske, kulturne i socijalne korijene i dimenzije. Ovo objašnava njegovu trajnost i snagu ali, također, i razloge borbe protiv vakufa od strane mnogih prošlih država i režima koji su prošli našom historijom i ovim prostorom. Svi oni su muslimanima nastojali oslabiti ovaj instrument ili ga staviti pod svoju strogu kontrolu.

Kod nas u BiH, različitim sistemskim nepovoljnim rješenjima u prošlosti, posebno onome o nacionalizaciji, oduzeti su mnogi vakufi. U nekim lokalnim sredinama bilo je svijesti o svetosti i neotuđivosti vakufa, pa su Islamskoj zajednici oni vraćeni na korištenje i upravljanje do

donošenje zakona o denacionalizaciji. No to nije ni blizu onoga što je Islamskoj zajednici nepravedno oduzeto i što joj se nepravedno ne vraća. Vlasti na svim nivoima ne čine napore da se ta nepravda ispravi i izvornom vlasniku i korisniku vrati ono što mu pripada. U našem narodu postoji uzrečica da “u tuđem malju (imetku) mala (imetka) nema.”

U onome što je oteto ne može biti berićeta - Božijeg blagoslova, ni za koga i nikada. Vakuf je imovina zavještana da pomaže misiju vjere, njeno čuvanje i uzdizanje.

Zahvaljujući vakufima Islamska zajednica ima svoj siguran i čvrst oslonac da slobodno realizuje misiju vjere i moralnog poslanja među ljudima. To je s vakufima kao vlastitim resursom moguće. To svjedoče primjeri i prošlih, a i sadašnjih vremena.

Zato trebamo biti svjesni vrijednosti vakufā, koje su neprocjenjive i blagodarne, te istrajno raditi na njihovom očuvanju, razvoju i unapređenju. A to primarno znači da se vakuf kao institut u našem zakonodavstvu prepozna i zaštititi, da se ne bi više nikada vratila teška vremena otimačine i uzurpacije vakufa po raznim osnovama od strane državno - pravnih sistema i fizičkih lica. To je način da se vakuf sačuva od nekih novih nasrtaja i propadanja i da mi današnji muslimani slijedimo primjer naših prethodnika, ostavimo traga u ovom vremenu i emanet čuvanja vakufa prenesemo budućim naraštajima. Vjera nas duži da taj emanet prenesemo i predamo što bolje i što potpunije.

Gospodaru naš podari Svoj blagoslov u porodicama našim, potomstvu našem, u imetcima i životima našim. Sačuvaj nas kušnji i nevolja koje ne možemo podnijeti. Gospodaru budi naš Pomagač i Zaštitnik, a ne budi protiv nas! Amin.

Mostarski muftija
mr. Salem -ef. Dedović